

Jekabaara

Jamana

SNV
Connecting People's Capacities

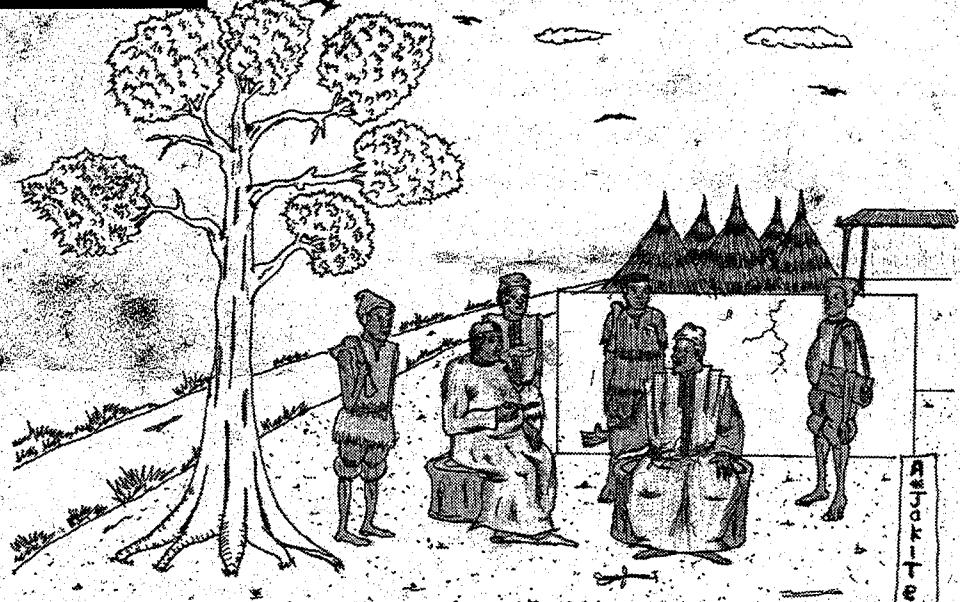
Cikela ceman n'a musoman kunnatoniseben

a be bə kalo o kalo

Jamana baarada la BP : 2043 Bamako (Mali)

Mali fasokanw kalanniko lakolisow kono, o lahala be di ?

ne 3-4-5-8nan

Werekela ye
koɔrisene jekulu
duguba ye

ne 4 ani 5nan

Dantigelianan Məgə-dimiko ye məgə yere nə ye

An be san 2007 marisikalo la nin ye. O b'a jira ko an ni jamanakuntigi sugandi kalafili to ye ne kami-kamiko ye. Məgə yere be se k'a fə ko a waati yere sera ka ban, barisa kalo kura, n'o ye awirikalo ye, a be fə k'o sara yərə o yərə, o b'a soro an ye lahala jonjən taabolo soro an ka jamanakuntigi kan, n'o be se ka ke Amadu Tumani Ture (ATT) ye ko kura san duuru were kanma, walima məgə kura də san duuru kanma.

In'a fə an delila k'a fə aw ye cogo min na Jekabaara kelen in kono, ko si te adaman den soro a ka dijenatige taabolo sira kan a yere jinama. O misali kolo girin də ye kalafili ye, n'o fana ye jemufanga misali nəɔrədaba ye. Kalafili kecogo numan kotigiya siratge la, o ka ke an ka dijenatige sankorota lajinibaga jonjən ye. O kanma, a kafisa an bee kelen kelen

ma an ka kalafili gundoseben bila an ka ladiriməgə tigi-tigi təgə la, hali n'an kera kene kan « surəfen » minebaga ye : dute ; sukaro ; fini ; wari !... An kəni kəni banban an yere kan walasa an bolo sagonaseben bilalen gundo la, o kana k'an ma baasi ye san duuru kuntilenna kono. « Politigiməgə de be ko bee fə k'a diya a ka sansorə kanma, nk'a ladiri man ca de, lahidu tiimebaliya maloya be minnu na ! Nk'a məgə ladiriw fand be yen jamana n'a kənədenw tin be minnu na, hali ka soro u te ko kunna fəlo !

An be kalafiliw de san na nin ye, n'olu ye awirilikalo (peresidan sugandi kalafili) ani zuluyekalo (depite sugandi kalafili) ye. Ala ka hakili numan d'an ma, k'a to an bolo n'an sənəmə kana an k'an yere ma juguw ye !

Tumani Yalam Sidibe

“Kalan be məgə son hakili la, kunnaffoni be məgə bə kunpan na” Yoro Ulen Sidibe

Nsiirin

Mari ka
sulakunufura

ne 12nan

Baloko numan
joyoroba be an ka
farikolo keneya la

ne 7nan

Bee n'i fari la ngaranga

Hamidou Konate

Dijé kono, mögö be nbeda min kan don min ka taama, i b'o sira-kan belemisenw de lahala dən ! Də kera tilema na sa dere. Kalo saba dafalen te an ni samijé kalo fələ ce belen an bara yan, n'o ye zuwenka-lo ye. N balima cikela, e y'i ka forolabenbaaraw taabolo bolodabaa-raw ke wa, walasa samijé sanji kana i mine i bolo ma ? N balima, i yere b'a dən ka koro ko samijé diya n'a goya, hali n'o sindilen don sanji kan, a latigebaga koni ye a labaa-rako juman galabu de ye ! Cikela min be wuli foro kono baara bee fe a waati la, ani k'a ke a niema, Ala yere ka latige kono, o de be ke sene nesorobagaw kolo girin də ye, san diya fara o goya kan !

I n'a fo an ka cefoliw dənbaga janaw b'a fo cogo min u ka ce kumba dusu don dənkililiw n'a maana senfe, « dijé ko bee ye nejinifén ye. N'i ye ko o ko nejini, i be o de ne soro. Awa, n'i ye ko o ko ne soro fana, i b'o de təgə duman soro. O kanma, Bamananw b'a fo ko : « Bee n'i fari la ngaranga taabolo don » ! O b'a jira ko adamaden ka dijenatige kuntaala bee sinsinnen don

geleya dimi kunni de kan, walasa ka daamu soro a la. N'an y'a laje, an be t'a ye ko foro kono baara temesira bee be teme farikolo ladi-mini de kan, walasa ka nafa soro sene keta, a kefen, an'a kecogo la.

N balima, e min ka dijenatige sinsinnen don dugukolo cike kan, 2 b'e ke « yerenafabaga ani mögo-were-nafabaga ye », a dən ko wulituma de be ko bee la, kuma te sene ma. Foro kono baara nebilabaaraw fana ka sennabə i fe n'i ka cikeminew lahala juman jinini ye k'a dən N'o kera, i wulicogo be je dere forobaara kanma. N'i dun wulicogo jena forobaara kanma, a ka c'a la baarasan lahala bee be k'i ma daamu dawaati ye.

N teri cikela, n baden, e m'a dən ko ka bi an bənbaw kə waati la, utun sinsinnen don nin dusudon-ntaal en kuntilenna de kan wa, o min fo ko : « Ni cikela sebe b'a ka forobaara ma, ni waga m'o dən, gungurun b'o dən. O fila bee yere be se k'a dən !

N teri forobaara keko juman ti-gilamaa si te bəne san na dere ! »

**Hamidou Konate
Jamanabaarada nemaa**

Sawuratigiya

Waati o waati

Ni su dibi farala kalo fe,
i be t'a soro

Doolo neđumanw b'a lamini
Masiriko sara te wa ?

Dijé ko bes n'a masiri :

Su n'a masiri ;

Tile n'a masiri ;

Gundo n'a masiri ;

Awa,

Hali adamadenya keko numan ;

Hali adamadenya keko jugu ;
O bee n'a masiri

Ka soro

Olu yere ye masiriw ye
Adamaden ka dijenatige la.

O de be sawura da kow kan.
O kanma,

Ko si sawurantane !

Ni ko o ko diyara

Adamaden ka dijenatige kono,
O be sinsin masiri de kan ;

Ni ko o ko

Dun goyara fana

Adamaden ka dijenatige kono,
O be sinsin masiri kan.

Sawura dun sinsinfenba,
O ye masiri de ye.

Ad ! Dijenatige dere !

Tumani Yalam Sidibe

Hakilisénékane

Mun be dijé diya ? ladamu, ni jogo ani kodon ni kokorodən te wa ? Mun be dijé goya o taabolo saba dafabaliya kə fana ? Jaa dere ! I ko di ? ko an bee feere tigelen don an kə wa ?

Tumani Yalam Sidibe

Koɔriko lahala Afriki kɔnɔ

Ka fara sann kan, koɔri ye Afriki jamana caman ka nafolo sɔrsira jɔnjɔr ye !

Ka da cikelaw ka jininkaliw kan Kan ka taamaw senfe CMDT ni ɔtuwale mara kɔnɔ, an ye wulikajɔ ke walasa ka nin jemukan in laben koɔrisene taabolo lahala kan Afriki kɔnɔ.

An be se ka min fɔ ka kuma dandon n'o ye, o de ye ko koɔribaraa taabolo be labenbolo kura min sira kan Mali kɔnɔ yan, n'o y'a latemeni ye kenyereyew ma, a b'o bolo kura de makɔnɔnsira kan Afriki koɔrisene jamana bεe kɔnɔ.

Koɔrisene be cogodi Afriki jamana kɔnɔ ?

Koɔri be sene a nemaa Afriki jamana caman kɔnɔ, minnu jiekun be Burukina Faso ; Mali ; Togo ; Benen ; Cadi ani Eziputi ni Sudan jamana bolo. Nka, koɔrisene jamana jana ye Eziputi de ye Afriki kɔnɔ hali bi. Koɔrihake sɔrɔ siratege la, Burukina Faso jamana ni Mali jamana de be tugun Eziputi jamana na.

An ka yanfanfe jamana yere fana kɔnɔ Afriki gun kan, koɔri be sene ani ka cikelaw nafa fana Ko-

ɔwari (Buwake) ; Lagine (Kankan ni Sigiri) ; Sinegali (Tanbakunda)...

Awa, i n'a fɔ an b'a ye koɔrisene taabolo maraw kɔnɔ cogo min na Mali kɔnɔ yan, koɔrisene kera sababu ye ka baarada caman sigi sen kan koɔrisene jamana koflen ninnu kɔnɔdenw ye (koɔri wurusi dabolidaw ; koɔri bayelmafénw, i n'a fɔ tulu ; senekelakolidenw ; birok-ɔnəbaarakelaw...) Awa, o bolen kɔ yen fana, koɔrisene tora jigilafenba ye koɔrisenenaw ye. O kanma, i n'a fɔ a be an bara yan cogo min, koɔri sannifeere waati ye nafolo makɔnɔn waati ye koɔrisenenaw bolo jamana koflen ninnu be kɔnɔ. Jateminew y'a jira ko Afriki koɔrisene jamana werew be yen i n'a fɔ Mozambique ani Zimbabwe...

Koɔrisene nafa lahala dijɛ kɔnɔ

Koɔri ye dijɛ sabati dabali-dafenba ye, n'o ye finiw ni koɔrimafénw tɔw dilanni dabolidaw ye. O dabalidabaw ka ca Ameriki gun kan jamana de kɔnɔ, ka Erɔpu gun da o kun, ka Azi gun da o kan. O kanma, an be a men tuma bεe ko :

dijɛ koɔrisuguba.

A ma fɔ kɔ gunw kan jamanaw dan ye koɔri nafabɔyɔrɔw ye. An kà dɔn ko koɔri yɔrɔ weresan jamanaw fana bee yen bayelemani kanma, koɔrisenena kolo girinw fana b'a jamanaw kɔnɔ. Nka, u ka, koɔri wurusi dabolidaw ka koɔrihake labaara-tata sankɔrɔta kosɔn, u be wajibiya ka jamana werew kɔnɔ koɔri san Afriki kɔnɔ, fo ka se Endu jamana ni Sinwa jamana, ani Pakistan jamanaw taw ma. O de kanma an b'a men sanga ni waati bee ko dijɛ koɔrisuguba. Awa, o dijɛ koɔrisuguba te dɔwɛre ye koɔriw laseyɔrɔ kɔ jamanaw fe, feereli kosɔn. Ni koɔri sugu diya sababuba ye koɔri kalite ye, an kà dɔn fana k'a sɔrɔtɔ hake caya kojugu, walima a hake cayabali fana jɔyɔrɔ be sugu sɔngoko la.

Mali jɔyɔrɔ ye jumɛn ye nin bee la ?

Ni siga te Eziputi jamana ka jɔy-ɔrɔfɔlɔtigiy la koɔrisene kadara kɔnɔ, Afriki gun kan, an k'a dɔn ko jɔyɔrɔ filanan tigiya fana siga ma bɔ Afriki jamana fila ni jɔgɔn ce dɛrɛ, n'o lu ye Mali ni Burukina Faso ye. O b'a jira kene kan ko koɔriko te bensen ma senefen ye Mali kɔnɔ, walima cikelaw ka bolodafa senefen. An be waati min na i ko bi, koɔri de be jamanden fanba bolo don dahirime sɔrɔ-baara la, sanko a sannifeere waatiw. (Cikela mɔgɔ miliyɔn saba ni murumuru). Awa, ale de sene ni kera sababu kunbaw dɔ ye ka dunkafa sabatili hakililatige dàn ma. Koɔrisene kera sababu ye ka sumansene fana yiriwa an ka jamana kɔnɔ, i n'a fɔ kaba, jɔ, bɛnɛ, fini, baganbalosene, fo ka se cikela ka balo senefen werew ma...

Tumani Yalam Sidibe

Werekela ye kɔɔrisenɛ jekulu duguba ye

Werekela kera « CPC » (kɔɔrisenaw ka koperatifu) ye san 2003 awirilikalo kɔnɔ.

Werekela dugumögəw hake ye mögə 694 ye.

O jamakulu tilalen don cew ni musow ce ni cogo la :

- Ce hake : 344
- Muso hake : 350

O jamakulu be ga 46 de kɔnɔ.

Werekela dugu sigilen don ani ka s̄insin s̄ene ni baganmara de kan.

Werekela dugu-kɔnɔ-mögəw ka s̄enefenw ye kɔɔri ; kaba ; nɔ ; tiga ; keninge ani baganbalo ye.

Nin s̄enefen lahala ninnu n'a n ka nafolo s̄orɔsiraw bee de sirilen don nɔgɔn na :

- Musaka ketaw bee du kɔnɔ ;
- Sene keminenw s̄orɔli musaka ;
- Lenpo sarali ;
- Bana kunben ani bana furake musaka ;
- Kalanko ; sojɔ ; ferebɔ ; baganmara yiriwali ;
- ji sanuyalen (pɔnpekɔlɔn) ni bolifenw ;
- Herew ani here tanaw kunben musakaw.

Kɔɔriko sisannama

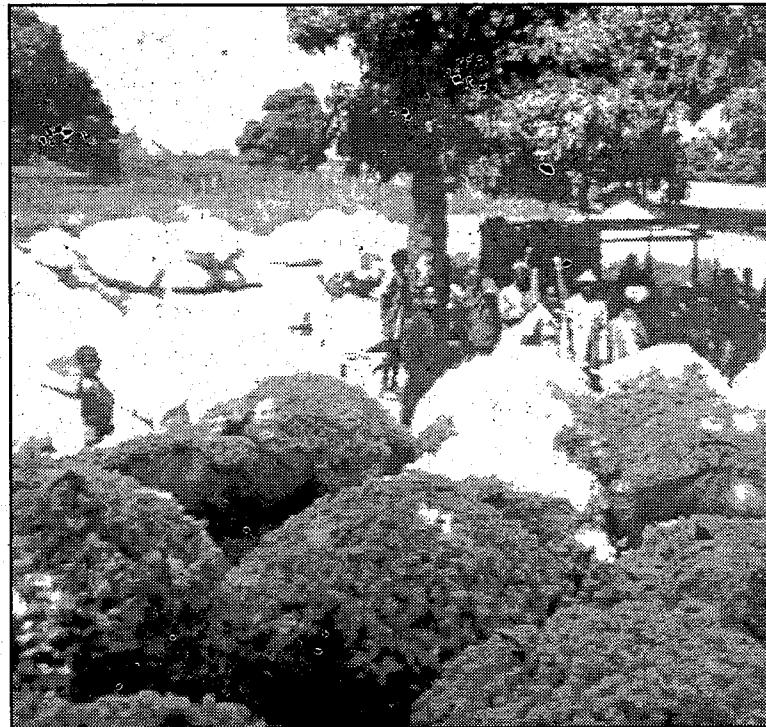
Kɔɔriko be daga min na bi, a sɔngɔ nagasilen don. Anw ka s̄egen dun be juguya de ni kɔɔri ma sɔngɔ juman s̄orɔ dijɛ kɔɔrisugubaw kɔnɔ. O b̄ena ni cikela caman senboli ye kɔɔrisenɛ na. O de dun ye s̄egen kɔdan ye anw kɔɔrisenaw bolo.

CMDT be jɔdaba la anw bolo

Anw ni CMDT be baara ke nɔgɔnfɛ. CMDT be anw bila dugu yiriwali feerew tigeli sira kan waati bee. Fen min ye sannifeere taabolo baaraw ye, cikelaw ni CMDT b'o laben ke ani k'u waley a nɔgɔnfɛ. Ni kɔɔribɔ banna, anw kɔɔrisenaw ni lakɔlidən be ben sannifeere don kan.

Kɔɔri lajebaaraw

Kɔɔri kalite s̄egesegɛ-jekulu be kɔɔri kalite laje ni kalite s̄egesegɛkesunin ye. Kɔɔri be siri, k'a pese ani ka a don kɔɔridori kamijɔn kɔnɔ. Dugu ka ciden be dà kan ka se pɔn na.

Kɔɔri be jodaba la werekela dugudenw ka dipenatige kɔnɔ !

Kɔɔrisɔngɔ pɔn hake dilen be sara o de kɔfɛ banki fe d̄ugu ye.

Kɔɔrisɔngoko be di ?

Kɔɔri sansɔngɔ ka ni.. Nk'a bolodalen don k'a naga si fo dɔrɔmɛ 32 ni dɔrɔmɛ 35 ce kilo la san nataw kɔnɔ. O ye anw ka s̄egen bolodalen ye, bawo, nɔgɔ ni pɔsɔni ani binnagasifura sɔngɔ ka ca. Anw kɔɔrisenaw b'a jini Mali jamana setigiw fe u k'o ko laje. U k'an bila sira kan ani k'an dème o sira kan, min be barika don Mali kɔɔriko la.

N b'aw bee fo ani ka aw walejumandɔn nin Jemukan in kalanko juman na aw fe.

**Bataki s̄ebenbaga
Janci Trawele**

Werekela dugu kɔnɔkow katimu

- Werekela Awe sigisan : ..... san 1984
- Werekela koperatifu..... (CPC) sigisan : ..... san 2003

Werekela dugu kɔɔrisenaw
ka koperatifu s̄ebenjenabəla

A tɔ be pe 5 nan kan

Jle 4 nan to

● Werekela duguməgə hake :	694
● Werekela cikela hake :	46
- Cikeda « tipu A » :	8
- Cikeda « tipu B » :	32
- Cikeda « tipu C » :	4

Koɔrisene nafa dan te forokonəsoro ye, a be sigida məgəw don baara la fana !

- Cikeda « tipu D » :	2
● Balikukalanden jolen hake :	60
● Cikeda kelen ka koɔrisene hake dəgəmannin ye :	tari 2,91 ye.
- Cikeda kelen ka koɔri sərə hake dəgəmannin :	təni 3,5 ye.
- Cikedaw ka koɔrisenekene hake bərebən tari la :	tari 7,10

Cikeminenw lahala Werekela

1. Sari hake :	53
2. Dabajana hake :	37
3. Dannimasin hake	10
4. Sari-ntura hake :	115
5. Wotoro hake :	27
6. fura pənpelan hake :	29

7. Binfaga-pənpe hake :	4
8. Misi hake :	300
9. Sagaw ni baw hake :	150
10. Faliw hake :	66
11. Lew hake :	6
12. Jolomafənw hake :	457

Fen min ye dunkafa sabatili sirategə ye, o pətaa kera nin cogo de la Werekela ka se san 2005 ma :

- 2001/2002 : ..... maa kelen suman kilo 218
- 2002/2003 : ..... maa kelen suman kilo 217
- 2003/2004 : ..... maa kelen suman kilo 215
- 2004/2005 : ..... maa kelen suman kilo 264

Werekela koperatifu təgəlaminenw n'u hake

- Tolinəgədinge :	1
- Magasa :	1
- Balikukalanso :	1
- Basikili :	1
- Baganbalo marayərə :	1
- dugu jetən lakəliso :	1

Werekala ye sənekəduguba ye Fana mara kənə. Awa, kəɔrisene sirategə la, o baara fana be ke a pəma Werekela, i n'a fə an yə kalan kəɔrisenenaw ka bənkola koperatifu səben pənabəla Janci Trawele ka jemukan kənə cogo min nin ye. An be aw ladənniya ko an ye an balimakə Janci Trawele ka bataki in sərə CMDT kalanfaba Tata Jire de ka bolo kan.

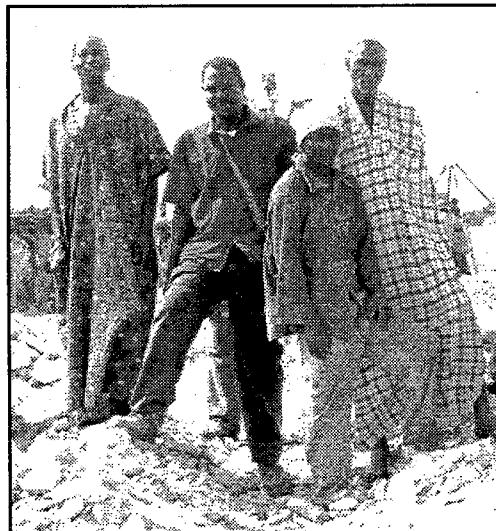
A te fəko bə belen an k'a fə ko Werekela be CMDT mara min kənə, n'o ye Fana cikemara ye, k'o fana ye kəɔrisene cikemarabaw də ye CMDT kənə.

**Janci Trawele
ka bə Werekela**

**Kalafiliw waati sera
dere ! An k'an labən an
sakonaməgəw sun-
gandili kanma !**

Fasoko taabolo : An ka taajne ka sabati

Ka bi san 1958 fo ka se san 1962 Kma, Afriki jamana fomba y'a ka yeremahoronya soro, ka bo naansaraw ka marabolo kono, ka u yere ka dijenatige lahala taabolo to u yere sakoya la. O naansaraw : Faransi-kaw ; Angilew ; Poretugesiw ; Essipajoliw... , hali n'u fana ma u ka kenekan sonbaliya wale jira, u koni

jamana si ka netaa te se ka sabati a kondenw ka lapini ko, baara dakun na.

fana y'u bolo to u yere kono netaafeere caman jirali kadara kono, an ka jamana-nemaa folow la. Awa, u ye a ke cogo bee la ka fanga diya don bee la Afriki kono. O wolora fanga karabata la Afriki jamana kuraw kono, waati jan kono. O bee de kanma, balan fana donna an ka jamana yeremahoronyalen kuraw ka netasiraw boli la waati kuntaala jan kono, barisa fanga karabata si te ke faso nafolodaw n'a yiriwadaw lagosili ko.

O siratege la, an be se ka misali jenj'en ta Mali yere kono kono kan yeremahoronya talen kofe.

Mali jamana nemaa folow, presidan Modibo Keyita ye minnu nekun mine k'a ta san 1960 la fo ka se san 1968 ma, olu ye u sebe don netaadaw waleyali ma haali an bara yan. O de kanma, k'a ta izini-

ko la, ka se baaradaba tow ma, tamasiraw n'a bolifenw labenni n'u sicayali, fo ka se jamana ka netaa waribonbaw ma, ani jamana tegola wari, u ye feere jenj'en soro ninnu bee la, ka soro u ma kalanko fana ke bolokofeko ye jamana kono denmisew n'a maakore si kun kan. Fen min ye denmisew ka farikollojenajekew ye, Mali jamana nemaa folow y'olu fana waleya an ka maraduguba bee kono. N'an kumanalakana siratege la, an k'a don ko Modibofanga y'o fana sigi sen kan a netaa Mali kono yan ani k'a dili don kosebe. Nin bee de kanma, fo ka se san 1968 nowanburukalo tile 19 don ma, Mali tun be jatedaba la ye Afriki kono netaa jamana sere la dije fan bee fe. O waati la, hali Maliden minecogo bonya kono, tungataa kono, o ni jamanden were taw minecogo tun te kelen ye. O b'a jira ko tanga tun be anw Maliden kan an yere ni netaa ce cogo min Mali kono yan, o tanga kelen de tun k'a n kan dijemaa werew bolo dije jamana tow kono.

N'an ye a jatemine, an b'a ye ko dalilu were tun te an ka jamana ka danbetigiya la dere, min tun te baaa raka keli n'a keko juman dusu ye an ka netaa kono. O de kanma, olu ka kuma tun man ca waati si ka saggon kewale kan. Awa, hali bi, n'an ka maa netaa anw jamana kono denw yere yan banban baara n'a keko juman dusu kan, forow kono ; foroba cakedaw kono ; kallansow kono ; iziniw kono, hali duguw ni gaw kono, an ka netaa be waleya, ka sabati, ani ka sankorota dere !

« Baara deren de be mogeo nafa ! Awa, dijewaati bee ani dije fan bee, baarakebali de kera baarakela ka to te makonona ye !

Tumani Yalam Sidibe

U ko...

Dije waati bee, mogeo caman de b'i magan, hali ka bone u ka dijenatige la, kodonbaliya kono, mogeo kelen ka tegotigiya kanma. O be diine sirako la ; o be ladasi-rako la ; o be hali jamana mara-sirako la.

Ahamadu Wele Jalo
Banjangara fula-kamalen
jenakuntig : 1825-1890

— — — —
N'i ye jogorameden ye wotoronin-boli la, o to yen, i k'a don k'o te jogoramew do ye !

Jeli Dawuda Danbele
Ngowa Jeliba, ka bo San

— — — —
Dijesosigi in kono, mogeo juman dan ye i ni min ma je ye ! Mogeo bee juguyara netaa kan dije kono. O kanma mogeo si ma ni belen mogeo si ma, ka masore jogow tijena. Ni jogo dun te yen, jama-na te yen, dugu te yen, dun te yen !

Dennikela Karamago Dañoko
Adamadenw kunkow
jenabobaga,
Bamako (Majanbugu)

— — — —
Ni solika-wuli be mogeo be naga la, i k'a don ko jodala tun ninyore tena ban dije here la. O koni n'a taa bee, sesoli koni te soli-ka-wuli nafa min na, o ye k'a tigilamaa folo de koni be bo dugu ko dogonen caman kalama !

Bugari Yoro Sidibe
ka bo Goro, Kita kubdea la

— — — —
Cesiri ye ko nafamaba ye, nk'a k'a soro i b'i ce siri ko min keli fe, i b'o kecogo don ; i b'a kewaati la, awa i b'a keyore fana na. Nonce cesiri be ke etigie ye i bolo !

Mamutu Sidibe
ka bo Kita dugu kono

HARIKOLO KOREYJO I BALEL DOKUMEN

Adamaden farikolo bë i n'a fô ji-Arisun bisigi de, min lajono gow ye dumuni nafama, makodonyerela ani baara ni lafiya ye u waati la. Awa adamanden si kuntaala waati bëe n'a berenma balodon. O kanma, hali sogo kunda, an bë t'a sôrø ko ni sogo bilen kafisa denmisèn farikolo ma, i n'a fô sagasogo ; misosogo... ; Awa, jègesogo de fana bennen don si kuntaala hake bëe ma. Sefan, kamifan, ani fan dunta tòw bëe fana nafa de ka bon demisèn kolodonsiraw barikali kadara kôno.

N'an ye jateminé ke, an bë t'a sôrø ko maakorø si kuntaala janfalen minnu ka sogo bilendun ka ca, olu de ka telin ka ye ni senkurudimi bana ye, kerenkerenneny la, a minnu sigilen don u yerema ka caya ka da farikolo bønjøgønna baaraw këbaliya kan. O b'a jira ko farikolobønjøgønna bolominédaw lasabatili bërebërennen kafisa farikolo yorø bëe ma.

N'an donna an ka cikefenw yere dakun na, an b'a sôrø ko jo nafa ka bon haali. Tiga ni tiganinkuru fana nafa ka bon. Ni misali yere be se k a ta, an b'o mine so kunda. Ka fara suman nafa kan, farikolo funtenidon nafa fana be so la i n'a fô sogo. Awa, dønnikelaw ka fô la, adamaden farikolo yere lakana barika belebele be so la. O kanma, a man ea i ka so dunna ye waati bëe kònøjaba sawura kôno. An ka maakorø dôw yere ka maakorø kolakoløsi siratege la, u b'a fô ko : « farikolo min be balo so kan ka caya, a ka c'a la i t'o ye jaøji banajugu ka bolo kan ! » O ye an ka maakorøw ka

Ni dutigi n'a ka denbaya koalilen don tominen kunna, o ye daamuba ye.

Nka ni dumuni senuman fana don, o ye here faralen ye daamu kan !

koløsisira ye min sementiya jønjøn kôni te døgøtørsira kan, nka "san keme nkalon körøbøbali fana ye tiøne bërebëre dø ye dëre !"

Nin balow bëe nafa dø be sôrø nøgøn na nønø de la. O kanma a be fô nønø ma ko balo dafalen, ka masørø køgø, timiya ani naare (tulu) ye nøgøn sôrø ale la.

N hakili b'a la ko san 1977, døgøtøra Iberi delila k'a fô n ye Kolokani ko : « A døn ko balo be se ka møgø kònøbara fa joona ka teme nønø kan, nka balo te nønø sanga bø møgø farikolo ma, barisa nønø gansan senuyalen minni walima a dunni suman wëre fe sankørøta siratege la, o de nafa be se farikolo jøsen bëe ma nøgøn fe ! »

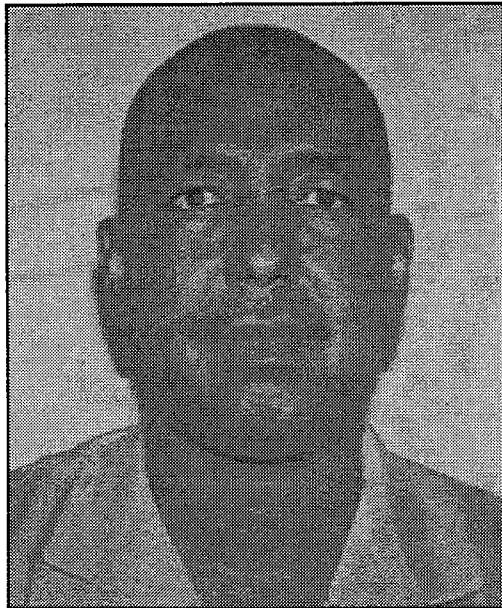
N hakili b'a la fana ko kënëya tilgilamaa dø delila k'a fô n ye San dugu kôno ko : « Ni si kuntaala jan sérøli sababuw tun be sigi keme ti-

lada, siga tå la, balo nafama dunni bërebëen ani dunko puman na, "o tun b'i jo n'a keme tilada hake fanba ye !"

N delila k'a kalan kënëya taabolo kunnafonisëben dø kôno «Sante familiale» ko : Balo ni nafantan te, nka balo dø de bennen don farikolo si hake dø ma ni dôw ye ! » Balo serew la, an kana ninen a ko ko hali joyorøba fana be furabulumabalow la : nugu ; tigabulu (o min be ke jügubalayelen ye) ; salati... Nakofenw ni jiridenw fana be fôlen ninnu dafa. N teri, n'a se b'i ye, jiriden kelen dun i ka dumuni bëe kofe, i n'a fô mangoro; lenburuba... Nøntë, i b'i fa balo kelen min na, o dun k'i kôno lase, ka sôrø i m'a ke danmatemeko ye; N'i tora o kan balo dunta senuyalen kan, i b'i si diyabø kënëya kôno.

Tumani Yalam Sidibe

Mali fasokanw kalanniko lahala lakəlisow kənə

Karamogo Yusufu Hayidara

Ka bi san 1979, lakəlisow dayelenna Mali fan dəw fe minnu kənə kalan sərətaw bə di demisew ma faransikan ani sigida kənə kanfotaw ka jəgən falen-falen sirategə la. Baara in min tun daminetə yə ye o waati la sifileli kada ra kənə, o de bə wele ko : « pedagozi kənwərizanti ». Nka taabolo kura donna kalansen in kərə san 1987, min ye a taabolo yelema faamuya sira kan. O kera jətaa baju ye faransikan ni an barrakanw waleya lakəlisow kənə. O kanma, san 2002, kalansira in lajora kokura. O de ye a weletəgə bə « pedagozi kənwərizanti » la, k'ə da « kirikiləmu » na. O kow daminenə san 2002 ani k'ə lajensen Mali fan bəe fe san 2005/2006 kalanta waa-ti la.

Denmisew bə kalan sugu o sugu sərə ladala lakəliso kərəw kənə, minnu kalan taabolo dalen bə faransikan kan, u b'o kelenw de sərə « Kirikiləmu » kalansow kənə fana a jəma : yeredən ni sigidadən-kalansenw ; farikolo jəsenw kalansenw ; kəneya ni banafurake kalan-

Faransikan ni fasokanw ka donjəgənnakalan lakəlisow hake bə cogodi
Mali kənə ?

Sigida (AE)	Kapu (CAP)	Lakəliso hake			Kan kalanta
		Foroba lakəliso	sigida lakəliso	kuuru	
Kayi	Kayi RD	27	0	27	
	Kayi RG	30	2	32	
	Kejneba	21	0	21	
	Jərə	18	5	23	
	Yelimane	13	0	13	
Kuuru	5	109	7	116	
Kita	Kita I	13	14	27	
	Kita II	9	7	16	
	Jema	10	1	11	
	Bafulabe	25	0	25	
Kuuru	4	57	22	79	
Kulukərə	Kolokani	32	13	45	
	Bananba	36	0	36	
	Nara	29	15	44	
	Kulukərə	46	11	57	
Kuuru	4	143	39	182	
Kati	Kati	58	0	58	
	Kalabankoro	32	8	40	
	Doyila	36	8	44	
	Fana	30	6	36	
	Baginda	34	20	54	
	Kangaba	27	9	36	
Sikaso	Sikaso I	69	22	91	
	Sikaso II	72	29	101	
	Kajolo	37	40	77	
	Kumantu	53	66	119	
	Jəna	16	10	26	
	Yanfoyila	24	95	119	
	Kələnjəba	121	19	140	
	Buguni	68	73	141	
	8	460	354	814	
Kucala	Kucala	39	0	39	
	Npesoba	20	3	23	
	Yoroso	28	13	41	
kuuru	3	87	16	103	
Segu	Barawuli	22	3	25	
	Masina	19	19	38	
	Marakata	25	18	43	
	Jənənən	30	14	44	
	Segu	60	18	78	

kuuru	5	156	72	228	
San	San	37	14	51	
	Bla	40	4	44	
	Tomipan	31	16	47	
kuuru	3	108	34	142	
Meti	Jene	21	2	23	
	Meti	16	0	16	
	Seware	8	2	10	
	Yuwaru	14	1	15	
	Tenekun	14	2	16	
kuuru	5	73	7	80	
Duwanzan	Bankasi	21	3	24	
	Banjangara	26	3	29	
	Koro	20	4	24	
	Duwanzan	17	3	20	
kuuru	4	84	13	97	
Tumutu	Guruma-Arawusuli	11	0	11	
	Tumutu	14	0	14	
	Dire	11	1	12	
	Jafunke	12	0	12	
	Gundamu	16	0	16	
kuuru	5	64	2	66	
Gawo	Buremu	34	5	39	
	Ansongo	36	0	36	
	Menaka	15	0	15	
kuuru	4	159	5	164	
Kidali	Kidali	9	1	10	
	Tesaliti	3	0	3	
kuuru	2	12	1	13	
Bamako (ba kininfé)	Kalabankura	13	0	13	
	Torokoré-bugu	11	1	12	
	Bananka-bugu	8	1	9	
kuuru	4	48	3	51	
Bamako (ba nman)	Bamakokura	18	0	18	4
	Lafiyabugu	14	1	15	3
	Ipodorému	12	0	12	0
	Sebenikoré	15	2	17	0
	Jelibugu	15	0	15	0
	Suguba-lamini	17	0	17	2
	Bozola	15	1	16	2
	Bankoni	17	0	17	0
	8	123	4	123	11
Kuuru 15	70	1 900	630	2 530	80

senw, n'an ko ma ko dögötöraya kalan; farikolo lajo walew kalansenw (faribognégonnakow).

Awa, kalan séroko juman siratège la, Mali kalanko ka jetaa minisiriso ye gafew dilan kalansow kanma an barakanw la : kilasi kalanso fôlô ; kilasi kalanso filan ; kilasi kalanso sabanan...

Danfara balikukalan ni kalan taabolo kura in ni jøgøn ce

Nin kalanbon fila bée ye an ka fasokanw kalanso koføyore ye. Nka, o de fana ye u ka danjøgønma sindi dan ye.

- Balikukalan ko fôlô ko baliku kalanni a ka dijenatige baara taabolo kan.

- Fasokanw kalanni denmisénw fe lakolisow kôno », o be denmisénw kalanni de kan hakili dayelén siratège la. O kôrø ye ko lakoliso de don faransikan kalanni sinsinna ni fasokanw ye minnu kôno.

An bée b'a dòn dijé jetaa sabati ntaalenbaw la ko : denmisén tulo dayelenna kan min kan, k'a ka mögoya damine sinsin o kan, kan were si te o kan fôlô bø a ka faamuya siratège la. O de kanma, kabi an ka jamana y'a ka yeremahoronya ta san 1960 la, fo ka se bi ma, Mali marabagaw benna faamuya kelen kan n'o ye ko jamana si ka jetaa te se ka sabati a jøma welikan kan faamuyakalan siratège la.

An be don min na i ko bi, feere bée be ka sigi sen kan Mali jamana jømaaw fe walasa an barakanw kalanni ka don da la a jøma lakolisow kôno.

An ye nin kunnafoni sérø ka bø Karamogø Yusufu Hayidara yø, n'o ye Mali fasokanw kalan ko jøjinibaga lakolisow kôno kalanko Minisiriso la Bamako

Bololantolatan musolakaw ye Mali lawasa

Musolakaw ka bololantolatan nəgəndan kunben min kera Mozanbiki jamana kənə, n'o ənanakunben benna san 2006 desanburukalo tile 9 ma, Mali bololantolatan muso denmisən de y'o saaraba cə. U nana n'o kupuba ye Mali kənə yan. O ənanaya walejnumandən de siratege la, peresidan Amadu Tumani Ture ye u bisimila ntənəndən, san 2007 feburuyekalo tile 11. O kera Mali faamadagayərə nakətu la, Kuluba (Bamako). Bisimila lajə in senfə, peresidan ATT ye sefawari dərəmə miliyən 25 di bololantolatan-muso denmisən ninnu ma walejnumandənfən ye.

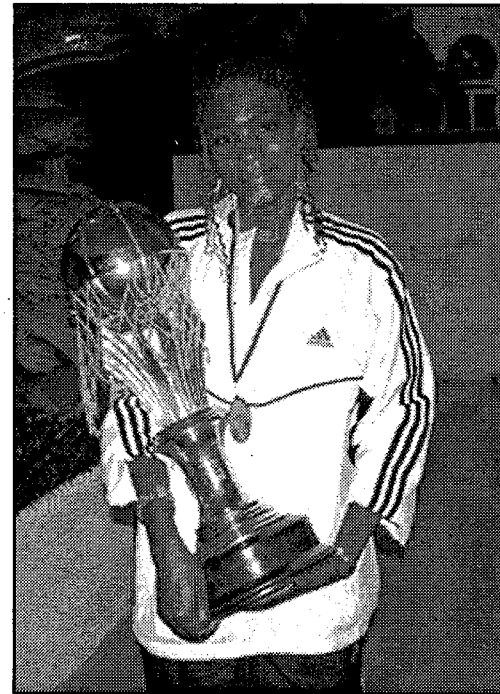
Lajə kadara kənə musolakaw ka bololantolatan jəkulu ənəmaa, n'o ye Ayisata Bore ye. O y'a jira ko peresidan Amadu Tumani Ture ye Mali bololantolatan cəden fələ de ye ka d'a ka dəmə kətigebaliw kan, ka ənesin bololantolatan ənanaya sərəbagaw ma, waati bəə, n'an ka cədenw ka cesiri y'o latige !

Ayisata Bore, ko Dikə, o ye kuma ta a ntolatan nəgənw bəə təgə la, ka walejnumandən kəsegin peresidan ATT ma, ani Mali jamanadenw bəə. A ye a jini

peresidan Amadu Tumani Ture fə a ka ko bəə ke k'olu dəmə ka taa ne ni barika ye, walasa u bə se ka ye u ka hake bololantolatan musolakaw ka nəgənkunben kene kan, dijə kupuba kadara kənə, Məsuku, Irisi jamana kənə.

Kene kelen in kan, ntolatan kələsibagaw fana tun bə sanga la, n'an k'olu ma ko « arabitiriw ».

An ka arabitiriba Musa Ture, o fana tun nana a ka janjon sərəlen jira Amadu Tumani Ture la, min dir'a ma a taali kosən Berezili ja-

Ayisata Bore ni Mali lawasa kupuba.

mana kənə, ka Afriki arubitiri jəyərə fa musolakaw ka dijə kunda ntolatan kene kan. O baara kəko əuman de kosən, Musa Ture fə, a ye arubitiriw walejnumandən ke kupuba ta, n'o ye « Afriki file əna » ye. O dira a ma lajə sarama de senfə Dakaro, Senegali jamana fagaba. A dira a ma « CSSA » de fə, n'o ye farikolojenajə ka taajətənba ye Afriki gun kan.

Peresidan ATT ko ale sewale don ni an ka bololantolatan cədenw ka cesiri taabolo ye. O senfə, a ye walejnumandən hakilila əuman ke ka ənesin Mali bololantolatanna kərəw ma, i n'a fə Somayilu Bubeyi Mayiga, o min fana tun welelen don kene in kan. Peresidan Amadu Tumani Ture ye Mali jamana ka walejnumandən ənesin arubitiriw fana ma, Musa Ture ka sira fə, kene in kan. Mali bololantolatan federasiən ənəmaaba Hamani Nangi kumana laben taasira kan an ka maaw taabolo siratege la dijə bolotantolatan kupuba nata kəneko la. A kumana

Mali bololantolatan keyərə kura jəta fana kan, min nataliye jirala jamana ənəmaaw la.

Nin ye Bubakari Sari Jakite
Ka lase y ka bə « Les Echos »
kunnafonisəben
bəko 2844 kənə, san 2007
feburuyekalo tile 14 bəko
Bayələmabaa Tumani
Yalam Sidibe

Poyi : Sabali

Sabali n teri !
Sabali de nəgən te.
i ko mun n'o ma k'i ye ?
Muju te muju ye !
Bonya te bonya ye !
Hakili te dan, n teri,
Nk'a be kərəsiye.
Nkalonjuguw tigerə,
Lagosiliw kərebete.
E m'a dən kogoninkurunin
ka ni
Kumasurunniye məgəw
ce ?
Da ka surun n teri,
Nk'a fiñəbəyərə ka jan.
Dakan te kərəbə !
Məgə jugu fəsigi man di
Fo timinandiya.
« A to kəni ye ladilikan ye,
N't'a to yere y'a damako
ye ! »
Maa kodən bə
A to n t'a to :
N'a tonn'i kərə don o don
F'a ki labə, n teri !

Y. F. F.

WELTERU SILOOKULEERETO SOJEEKA RELE

Dennin də tun don, ko don, ko Mari. Mari tun ye npogotigi ce jni ye. A jenatigelen, cenin də ker'a fe. O cenin kera a kamalen ye. A furutuma selen, a faw y'a don furu la. Nka, u ma a di a kamalen in ma. U y'a diyagoya di ce were ma. Mari ma ban furu ma. Mari sənna faw ka kuma ma. Nka, Mari ma dijə a kamalen kə. Nin kera koba ye Mari bolo, barisa Mari ko ko ale kelen te taa a cəla la. A ko ale tə sen bila sen je n'a ni kamalen te njəgon fe. Cenin jorela, ka jore fo Mari ka celataa don. Celataa don selen, Mari y'a fo cenin ye. Nka cenin ko ale be se ka Mari bilasira de nəntə a te taa fo Mari cəso la. U taara se ko kəfe. U selen yen, cenin ko ale be kəsegin. Mari ko ko ni ale diyañebaa kəsegin-na, ale yere n'a kəsegin. A ko ni ale Mari diyañebaa dun taara, ko ale yere na taa. U tora ten ka taa fo ka se Mari cəla la. Celakaw ko u ni cenin ka taa njəgonfe binjeni na.

A ko Mari ma ko : N y'a fo i ye de ! An be tac binjeni na, nka ne te segin tun ! U na ne faga yen, Mari.

Nka cenin be taa tuma min na binjeni na, a y'a fo Mari ye k'a ka ji ke filen kura kəno. A ka filen kura in sigi njəgen kəno. A ka bin kərə da filen kun na ; a ka ji kələsi filen kəno. Ni ji je bilenna, k'o y'ale fagalen ye. Mari tora ka ji je kələsi. Ji je nana bilen. Mari kasibaatə taara kungo kəno. A taara a sərə kamalen su dalen don. Aa ! Mari diyañeməgə sara binjeni na de ! Mari ye sa fila sərə kele la. Sa kelen ye kelen faga. O kera Mari kamalen su dəfə. Sa jenama taara fura də

tige. O y'a sərə Mari dogolen be k'a laje. Sa jenama taara fura da sa salen kan, o wulila ka tagama. Sa fila bee sərəla k'i fofa ka don tu kəno.

Mari sərəla ka bə kəne kan ka taa saw ka fura tigelen tə ta. A nana i biri a kamalen kunna n'o ye, k'o jəsi a kamalen kun na. O fura diyara kosebe, barisa a kamalen kununa ka bə saya la, ka jenamaya !

Mari ni a kamalen tugura njəgon kə, ka taa buguda kura sigi. Sigi diyara. Buguda bonyana. Kamalen kera dugu masake ye.

N balimaw, aw k'a dən ko kanu te dəse ko la koyi ! Hali saya, bee ko o min fura were te donse kə, kanu ye a to Mari ye fura sərə o la dere ka a diyañeməa su lakunu. Awa, hali bi, o fura de be maa kelen kelenw bolo dijə fan dəw fe, n'u be kabako waleya n'a ye məgə təw jena.

Jaa ! Kanu mana fen o fen faga, o te jufa de !

Mamadu Nuhun Trawele Ka bə Hamdulayi kin na Bamako

Jekabaara Labofikuntigi Séba ja kədo kantigui Tumani Yalam Sidibe <small>1980 - 1990</small>
Yusufu Fane Bakari Sangare Tumani Yalam Sidibe <small>1990 - 2000</small>
Amadu Jakite <small>1990 - 2000</small> Modibo Sidibe <small>1990 - 2000</small>
Haruna Trawele <small>1990 - 2000</small> Worokiyatu So Fatumata Cero <small>2000 - 2010</small>
CMDT-SNV - Ofisi Nizeri - Ofisi iri - OHVN <small>HAKKIM : 16000</small> <small>Batakisir : 2043</small> <small>Negejurum : 229 62 89</small> Jamana bāarada -Seki zayedi təgəla sira- Hamudulayi kin - Bamakötü-Webu <small>nimərə</small> www.afribone.net.ml/jekabaara/

Walasa k'aw ka dənniya labarika an baara kanw la, a ye aw wasa don jamana gafe la an ka fasokaw la.

